

Купчак М. Я.

старший викладач кафедри права та менеджменту у сфері цивільного захисту, кандидат педагогічних наук

Саміло А. В.

доцент кафедри права та менеджменту у сфері цивільного захисту, кандидат юридичних наук

(Львівський державний університет безпеки життєдіяльності)

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА У СФЕРІ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ У ПРАВООХОРОННУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

Загроза тероризму носить світовий характер і становить найбільшу небезпеку для людства. За даними Глобального індексу тероризму, у світі за період з 2000 до 2015 року внаслідок вчинення понад 70 тисяч терористичних актів загинуло більше 170 тисяч осіб. При цьому майже щороку відмічається тенденція до збільшення цих показників: у 2000 р. у терактах загинуло 3329 осіб, а у 2014 – вже 32658 осіб (у 2015 р. - 29376 осіб) [1].

У законодавстві України тероризм розглядається, як суспільно небезпечна діяльність, що полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей [2]. Тероризм в довідковій літературі визначається як: здійснювання, застосування терору; діяльність і тактика терористів, які є прибічниками тактики терору, учасниками терористичних актів [3]. Характерною ознакою тероризму є свідоме та демонстративне застосування насильства, спрямоване передусім проти мирних озброєних людей. Основні ознаки тероризму описав американський аналітик Брюс Хоффман у своїй книзі «Тероризм: погляд із середини», який зазначив, що тероризм обов'язково повинен бути: насильницьким або таким, що погрожує використанням насильства; виключно політично вмотивованим; спрямований на те, щоб мати довготривалий психологічний вплив, і не лише для знищення

конкретної жертви чи об'єкта; такий, який проводиться організацією з ієрархічним типом управління; такий, що чиниться поза державним угрупованням [4].

У 2005 році Рада Європи прийняла Конвенцію про запобігання тероризму [5], в якій було закріплено основні злочини, які стосуються тероризму: «Публічне підбурювання до вчинення терористичного злочину» (ст. 5); «Залучення до тероризму» (ст. 6), «Навчання тероризму» (ст. 7). До того ж, як указано в ст. 8 Конвенції, діяння вважається злочином, навіть якщо воно фактично не відбулося. Крім того, визначено перелік супутніх тероризму злочинів, до яких відносять: співучасть у публічному підбурюванні до вчинення терористичного злочину, залученні до тероризму, навчання тероризму; організація інших осіб або надання їм інструкцій у публічному підбурюванні до вчинення терористичного злочину, залученні до тероризму, навчання тероризму; сприяння у вчиненні одного чи більш ніж одного зі терористичних злочинів, групою осіб, які діють із спільною метою [4]. Положення Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму відображені у Розділі IX Кримінального кодексу України «Злочини проти громадської безпеки».

Беручи до уваги суб'єктів боротьби з тероризмом, то їх перелік наведено у статті 4 Закону України «Про боротьбу з тероризмом». При цьому варто звернути особливу увагу на діяльність Служби безпеки України, яка є головним органом у загальнодержавній системі боротьби з терористичною діяльністю, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, Міністерства оборони України, як суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом у межах своєї компетенції. Так, відповідно до статті 5 вказаного Закону:

- Служба безпеки України здійснює боротьбу з тероризмом шляхом проведення оперативно-розшукових та контррозвідувальних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення терористичної діяльності тощо;

- Міністерство внутрішніх справ України спільно з Національною поліцією організовує боротьбу з тероризмом шляхом запобігання, виявлення та припинення злочинів, вчинених з терористичною метою, розслідування яких віднесене законодавством України до їх компетенції;
- Міністерство оборони України, органи військового управління, з'єднання, військові частини і підрозділи Збройних Сил України забезпечують захист від терористичних посягань об'єктів та майна Збройних Сил України, зброї масового ураження, боєприпасів, тощо; беруть участь у проведенні антитерористичних операцій на військових об'єктах та в разі виникнення терористичних загроз безпеці держави із-за меж України [2].

Боротьба з тероризмом на території України має ґрунтуватися насамперед на законодавчо визначених на національному рівні принципах з урахуванням основних положень Глобальної контртерористичної стратегії ООН та Контртерористичної стратегії Європейського Союзу. Міжнародне співробітництво України з питань боротьби з тероризмом має здійснюватися шляхом: продовження практики приєднання відповідно до законодавства України до міжнародних договорів щодо протидії тероризму, укладених у рамках ООН, інших міжнародних організацій, членом яких є Україна; взаємодії з ЄС у сфері боротьби з тероризмом відповідно до норм міжнародного права; координації, вдосконалення та розширення взаємодії суб'єктів боротьби з тероризмом із правоохоронними органами і спеціальними службами іноземних держав, антитерористичними структурами ООН, ОБСЄ, НАТО, ЄС, СНД, іншими міжнародними організаціями, що здійснюють боротьбу з тероризмом, на підставі міжнародних договорів; укладення міжнародних договорів про співробітництво у сфері боротьби з тероризмом між суб'єктами боротьби з тероризмом та відповідними органами іноземних держав; налагодження постійного обміну досвідом із відповідними органами іноземних держав та міжнародними організаціями [6].

Розв'язання проблеми боротьби з тероризмом треба шукати у багатосторонньому співробітництві та партнерстві з спеціальними службами іноземних держав, антитерористичними структурами та іншими міжнародними

організаціями, що здійснюють боротьбу з тероризмом у рамках ратифікованих міжнародних договорів. Крім того, законодавство України потребує нових змін у посиленні протистояння будь-яким проявам тероризму і обов'язковою умовою, яких є імплементація норм міжнародного права у сфері боротьби з тероризмом у правоохоронну систему України.

Література:

1. The Global Terrorism Index 2016. The Institute for Economics and Peace and University of Maryland. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2016/09/Positive-PeaceReport-2016.pdf>.
2. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 року № 638-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/638-15>.
3. Академічний тлумачний словник української мови: в 11 т. [Електронний ресурс]. – Режим доступу www.google.com.ua/?gws_rd=ssl#q=великий+тлумачний+словник+української+мови+онлайн.
4. Хоффман Б. Тероризм: погляд із середини / Хоффман Б. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.e-reading.club/book.php?book=1028295>.
5. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму від 16 травня 2005 року (ратифікована Україною 31 липня 2006 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_712.
6. Концепція боротьби з тероризмом: схвалена Указом Президента України від 25 квітня 2013 року № 230/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/230/2013>.